

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Sprawozdanie za rok 2023
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmioty:</i>	Język białoruski Język ukraiński Język kaszubski
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Terminy egzaminów:</i>	17 maja 2023 r. – język białoruski – język ukraiński 8 maja 2023 r. – język kaszubski
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	19 września 2023 r.

Opracowanie

dr Paulina Olechowska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Iwona Makurat (współpracownik Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku)
Danuta Pioch (współpracownik Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku)
Monika Sydor (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży)
Renata Pawlak (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku)
Kinga Jarocka-Staniszevska (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie)

Redakcja

dr Wioletta Kozak (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Opracowanie techniczne

Andrzej Kaptur (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Współpraca

Beata Dobrosielska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Agata Wiśniewska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Pracownie ds. Analiz Wyników Egzaminacyjnych okręgowych komisji egzaminacyjnych

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa

tel. 22 536 65 00, fax 22 536 65 04

e-mail info@oke.waw.pl

<http://www.oke.waw.pl>

Spis treści

I.	JĘZYK BIAŁORUSKI	4
	Poziom rozszerzony	5
	Komentarz	6
II.	JĘZYK UKRAIŃSKI.....	19
	Poziom rozszerzony	19
1.	Opis arkusza	19
2.	Dane dotyczące populacji zdających.....	20
3.	Przebieg egzaminu	21
4.	Podstawowe dane statystyczne	22
	Komentarz	25
III.	JĘZYK KASZUBSKI.....	50
	Poziom rozszerzony	50
1.	Opis arkusza	50
2.	Dane dotyczące populacji zdających.....	51
3.	Przebieg egzaminu	52
4.	Podstawowe dane statystyczne	53
	Komentarz.....	56
	Wnioski i rekomendacje	71

Język białoruski. Poziom rozszerzony

W tym roku szkolnym na Mazowszu do egzaminu przystąpiły dwie osoby, 29 osób (w całym kraju) to laureaci i finaliści olimpiady z języka białoruskiego, którzy byli zwolnieni z egzaminu maturalnego i na świadectwie mają wpisany wynik maksymalny.

Komentarz

Poziom podstawowy

Test językowy

W tegorocznym arkuszu egzaminacyjnym w teście językowym znalazło się 6 zadań. Sprawdzały one stopień rozumienia przez zdających tekstu publicystycznego, umiejętność jego analizy i odczytywania na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji. Miały one zróżnicowaną formę.

A. Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w Teście językowym

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najłabiej

W tegorocznej edycji egzaminu w części testowej nie było zadań bardzo trudnych.

Najtrudniejszym zadaniem było zadanie 5. (poziom wykonania – 60%), polegające na dobraniu trzech antonimów do wyrazów podanych w poleceniu. Aby poprawnie rozwiązać zadanie, zdający musieli wykazać się rozumieniem sensu całego tekstu oraz znajomością zasobów leksykalnych języka białoruskiego. Najczęstszym błędem popełnianym przez zdających było stosowanie polonizmów.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najlepiej

W tegorocznej edycji egzaminu w części testowej nie było zadań bardzo łatwych. Natomiast zadania 1, 2, 3, 4 i 6 okazały się dla zdających łatwe.

Najłatwiejszym zadaniem w teście językowym okazało się zadanie 6., otwarte (poziom wykonania – 86%), w którym zdający mieli wyjaśnić swoimi słowami metaforę oddającą specyfikę teatru Ihnata Bujnickiego: *усюды тэатр Буйніцкага ўзрушаў глядача, як сапраўдны віхор, які прынёс у глухія правінцыйныя куткі свежае паветра*. Nieliczne błędne odpowiedzi wynikały z braku zrozumienia podanej metafory.

Zadaniem łatwym (poziom wykonania – 82%) było zadanie 4., zamknięte, które sprawdzało rozumienie czytanego tekstu, jego znaczeń dosłownych i ukrytych. Zdający mieli ocenić zgodność zawartych w tabeli stwierdzeń z tekstem Вітаўта Чапонкі.

Poprawne rozwiązanie zadania 1., zamkniętego (poziom wykonania – 76%), wymagało przyporządkowania trzech pytań do trzech akapitów. Za poprawne przyporządkowanie odpowiedzi zdający otrzymywali 2 punkty. Zadanie wymagało analizy treści akapitów oraz wnioskowania. Błędne odpowiedzi dotyczyły proporcjonalnie wszystkich podanych pytań.

W zadaniu 2., zamkniętym (poziom wykonania – 73%), należało wskazać charakterystyczne cechy stylu tekstu załączonego do arkusza. Zdający musiał zaklasyfikować przeczytany tekst do któregoś ze znanych mu stylów oraz wybrać te cechy, które potwierdzają przynależność

tego tekstu do wskazanego stylu. Część zdających błędnie wskazała, że w tekście dominuje terminologia naukowa.

Zadanie 3., zamknięte, wykonało poprawnie 70% zdających. Sprawdzało ono rozumienie znaczenia słowa *драматычны*. Zdający mieli wskazać, w jakim znaczeniu występuje to słowo w trzecim akapicie tekstu. Aby udzielić poprawnej odpowiedzi, należało wskazać odpowiedź 1. Błędne odpowiedzi dotyczyły proporcjonalnie wszystkich podanych w poleceniu słownikowych znaczeń tego wyrazu.

B. Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w Teście ze znajomości lektur i kontekstów

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najslabiej

Zadania zawarte w drugiej części arkusza sprawdzały umiejętności dotyczące kształcenia literackiego i kulturowego.

Dla tegorocznych zdających cztery zadania okazały się umiarkowanie trudne.

Najtrudniejszym zadaniem w teście okazało się zadanie 11., otwarte (poziom wykonania – 52%), które sprawdzało znajomość lektury *Руски* Максима Гарэцкара. Aby poprawnie rozwiązać zadanie, należało wskazać, o jakim wydarzeniu historycznym jest mowa w przytoczonym fragmencie, oraz uzasadnić odpowiedź w odniesieniu do treści utworu. Zdający trafnie wskazywali wydarzenie, o jakim jest mowa w utworze, czyli pierwszą wojnę światową, ale bez wyjaśnienia jego związku z treścią utworu.

Prawie połowa zdających miała również kłopot z poprawnym rozwiązaniem zadania 7., zamkniętego (poziom wykonania – 57%), w którym należało określić czas powstania utworów i przyporządkować je do konkretnych epok literackich. Kontekstowe poznawanie i rozumienie tekstów literackich, podstawowych dla kanonu kulturowego danej mniejszości narodowej, umożliwia ich pełniejszą analizę oraz interpretację, a w konsekwencji – zrozumienie.

Zadanie 10.1., zamknięte (poziom wykonania – 62%), wymagało określenia, do jakiego typu liryki należy załączony do polecenia wiersz Ларысы Геніюш *Маці мая сялянская...* Aby wybrać poprawną odpowiedź, należało określić główną tematykę wiersza, a następnie określić, czy należy on do liryki filozoficznej, obywatelskiej, intymnej czy opisowej.

W zadaniu 9.2., otwartym (poziom wykonania – 64%), należało udowodnić – podając dwie cechy / dwa argumenty, że guślarz – bohater utworu *Kurhan* – jest bohaterem romantycznym. Zadanie sprawdzało znajomość podstawowych prądów w epokach literackich oraz umiejętność rozpoznania sposobu kreowania bohatera i świata przedstawionego w wymienionym poemacie. Największy kłopot mieli zdający z powiązaniem cech romantyzmu z konkretną ich realizacją w utworze.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najlepiej

Dla tegorocznych zdających dwa zadania okazały się łatwe: zadanie 8., otwarte (poziom wykonania – 73%), oraz zadanie 9.1., zamknięte (poziom wykonania – 73%). Zadanie 8. sprawdzało znajomość lektury *Тарас на Парнасе* Канстанціна Вераніцына i wymagało odpowiedzi na pytanie, na czym polega humor w ww. utworze. W zadaniu 9.1. zdający miał przyporządkować sformułowanie *сумны, як лунь, белы дзед* do jednego z czterech wymienionych środków stylistycznych.

Najłatwiejszym zadaniem w teście było zadanie 10.2., otwarte (poziom wykonania – 91%) dotyczące interpretacji obrazu matki w wierszu L. Geniusz.

C. Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w wypracowaniu¹

Zamieszczone w arkuszu tematy wypracowań sprawdzały umiejętność tworzenia dłuższej wypowiedzi w języku ojczystym. Sprawdzały także znajomość lektur oraz kontekstów i funkcjonalne ich wykorzystanie w procesie tworzenia toku argumentacyjnego. Pierwszy temat, odwołujący się do lektury obowiązkowej umieszczonej na liście lektur zgodnie z wymaganiami egzaminacyjnymi, wymagał od zdającego napisania rozprawki problemowej. Podstawę jej tworzenia stanowiło rozważenie, w jaki sposób jest przedstawiany obraz Białorusi w literaturze białoruskiej i rozstrzygnięcie tego problemu w odniesieniu do wiersza *На Беларусі Бог жыве...*, którego autorem jest Уладзімір Караткевіч oraz innego utworu z literatury białoruskiej. Zdający powinien sformułować stanowisko/tezę, następnie zbudować argumentację – logiczny wywód, aby uzasadnić swoje stanowisko. Podstawą kolejnych argumentów powinny stać się funkcjonalne odwołania do wskazanego w temacie wiersza oraz wybranego utworu z literatury białoruskiej.

Temat drugi, odwołujący się do lektury obowiązkowej umieszczonej na liście lektur zgodnie z wymaganiami egzaminacyjnymi, wymagał od zdającego napisania rozprawki problemowej. Podstawę jej tworzenia stanowiło rozważenie, co niesie ze sobą wojna zwykłym ludziom i rozstrzygnięcie tego problemu w odniesieniu do utworu *Калі хочацца жыць...*, którego autorem jest Васіль Быкаў oraz innego utworu z literatury białoruskiej. Zdający powinien sformułować stanowisko/tezę, następnie zbudować argumentację – logiczny wywód, aby uzasadnić swoje stanowisko. Podstawą kolejnych argumentów powinny stać się funkcjonalne odwołania do wskazanej w temacie lektury oraz wybranego utworu z literatury białoruskiej.

Jeśli chodzi o realizację kryterium pierwszego w ocenie wypracowania, czyli *Spełnienie formalnych warunków polecenia*, polegającego na tym, że w wypracowaniu jest odwołanie do co najmniej jednego tekstu wskazanego w poleceniu jako obowiązkowego oraz wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu oraz wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, kryterium to spełniły wszystkie wypracowania zdających.

⁵ W cytowanych wypracowaniach maturalnych z poziomu podstawowego zachowano oryginalny zapis (stylistykę, składnię, ortografię i interpunkcję).

Тэма 1.

Вобразы Беларусі ў беларускай літаратуры. Прадстаў тэму на падставе верша Уладзіміра Караткевіча *На Беларусі Бог жыве...* і выбранага твора беларускай літаратуры.

Wypracowanie musiało dotyczyć problemu postawionego w temacie, czyli przedstawienia obrazu Białorusi w tekstach literatury białoruskiej. Zadaniem maturzysty było sformułowanie własnego stanowiska oraz przedstawienie wyводу argumentacyjnego wynikającego ze zrozumienia dołączonego do polecenia wiersza *На Беларусі Бог жыве...* Уладзіміра Караткевіча i wybranego utworu literatury białoruskiej. Maturzysta mógł sformułować swoje stanowisko na różne sposoby.

Zdający formułowali własne stanowisko w odniesieniu do polecenia podanego w treści zadania zazwyczaj już w pierwszym akapicie pracy. Wskazywali zatem, czym dla pisarzy białoruskich jest kraj ojczysty, oraz zwracali uwagę na różne sposoby ukazywania Białorusi w utworach literackich.

Jeśli chodzi o realizację kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* to większość zdających poradziła sobie z nim dobrze, chociaż część maturzystów popełniła tu pewne uchybienia. Zamieszczone poniżej fragmenty wypracowania (przykład 1.) stanowią przykład powierzchownej argumentacji, ponieważ zdający koncentruje swoją uwagę głównie na streszczeniu utworów, poprzestaje na pobieżnych obserwacjach. Argumentacja nie wnika w istotę rzeczy, jest mało dokładna. W pracy kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie.

Przykład 1.

..... Водраз, Беларусі, указне.....
 ..Уладзімір Караткевіч у утворы.....
 ..«На Беларусі Бог жыць» Аўтар.....
 ..анісае Беларусю як найлепшым.....
 ..краў. Указне краўбід Беларусі.....
 ..Зета краў раскрытых думі.....
 ..дзвараў. Тая памяць жыць зала-
 ..бе, калі Бог шчы на ~~міз~~ міз кару
 ..і жней, які з ім свае Пра тое.....
 ..кожні пде самавей ~~раслут~~.....
 ..расным кветкам у рознай трыбе.....

..... Уладзіміра Караткевіча у.....
 ..творы „На Беларусі Бог ісць^{се}.....
 ..таксама Францішк Скарына у.....
 ..творы „Прадмова да ўсёй Бібліі“.....
 ..таксама твор Францішка.....
 ..Богушэвіча „Прадмова да Дудкі.....
 ..беларускай“..... апаведа о о тым.....
 ..як дабрая ёсць Беларусь.....
 ..Апаведарою оні о даброцы.....
 ..Беларусі. Выхваляет Бела-.....
 ..рысь. Беларусь то прасты.....
 ..народ. У Беларусі саму прастэ.....
 ..мудзеі. У Беларускай.....
 ..літаратуры Беларусь паказана.....
 ..ёсць як найлепей. Беларусь ёсць.....
 ..шановным краем. Калі.....
 ..Беларусін павіннен.....
 ..дзець задаволону, о о нім ёсць.....
 ..Вобразы Беларусі ў Беларус-.....
 ..каў літаратуры ўказана ёсць.....
 ..как найлепей.....

Zamieszczone poniżej fragmenty wypracowania (przykład 2.) stanowią przykład trafnej argumentacji, ponieważ znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie. W przypadku pierwszego utworu zabrakło przede wszystkim odniesienia do piękna i walorów przyrody Białorusi, natomiast w omówieniu *Прадмовы да Дудкі*

беларускай здаючы не зwrócił увагі на ролю я́зыка ў жыцці народу беларускага oraz troskę autora o jego zachowanie. Brak głębszego namysłu nad problemem. W pracy kontekst wykorzystano częściowo funkcjonalnie. Zdaючы popełnił jeden błąd rzeczowy poprzez niewłaściwe zastosowanie terminu literackiego.

Przykład 2.

Аўтар... ~~у тэкста~~ верш... Уладзімір Карамкевіч
у вершы... "На Беларусі... Бо з м'ябе..."
вобразуе што... для... якая... ватчына зэта...
Месца... дзе... м'ябе... Бо з, ~~або~~ зэта...
значыць... што... Беларусі... юць... сьвяце,
выбране праз... Бога... якю... найлепшым
нічо што... яно... Карса... юць... прасты... Аўтар.
паказуе... паказуе... колкі... прыгожым... рэчым.
Юць... ~~пра~~ у Беларусі... пра... прыкладу там...
"А няма мідзе... Вярнейшым... сябраў... І прыгатаваным
машынам". ~~Аўтар~~ ~~або~~ "зэта... край...
раскрытых... душ... і... дзэфэрэн", паказуе...
...
Іным тэкстам пра Беларусі... юць...
прамова... ~~пра~~ да... душка... Беларускай" Аўтара
Францішка... Багуміжвіча... каторы... ~~пра~~...
яна... верш... пра... тым... якая... ватчына...
... юць... навучане... і... как... тываване... Беларускага
... ядука... куды... ніхто... не... збудзе... паняталь...
... пра... Беларусі, яна... зм'яке... з... зямлі...
~

Zamieszczone poniżej fragmenty wypracowania (przykład 3.) stanowią przykład pogłębionej argumentacji, ponieważ jest ona rzeczowa, poparta trafnymi przykładami. Obraz Białorusi w literaturze białoruskiej został przedstawiony wieloaspektowo, z uwzględnieniem różnych kontekstów, zdający zwrócił uwagę na bogactwo materialne i duchowe kraju ojczystego oraz wartości uniwersalne cechujące naród białoruski. Na podstawie utworu *Хто мы такія?* Максіма Багдановіча maturzysta umiejętnie rozwinął główny wątek tekstu dotyczący poczucia tożsamości narodowej Białorusinów oraz ich miejsca w świecie na przestrzeni wieków. Praca zawiera elementy głębszego namysłu nad problemem.

Przykład 3.

.....Прывіклад літаратурнага вобразу.....
 Беларускага грамадства ~~на~~ мажам.....
 Бачым у ~~як~~ гэтым эсэ Максіма Багдановіча
 п.з. «Хто мы такія» гэты аўтар разва-
 -жае над тэмай браку нацыянальнасці
 Беларускай нацыянальнай тоеснасці.....
 ў Беларусі. Аўтар кажа што.....

Беларускі народ перастане існаваць...
 калі Беларусы будуць казаць што
 яны католікі. Сталі казаць што
 «яны католікі», «яны тутэйшы» ці
 «я праваслаўны» замест «я беларус».
 Твор нагадвае вобраз Беларусі нацыі
 як грамадства без свайго тэснасці,
~~гэта~~ грамадства якое не з'яўляецца
 абуджаным. Аўтар кажа што беларускі
 народ нават падраблеўся чужым
 утварам і што яны мусяць вяртацца
~~перастане~~ перастаць...

Тэма 2.

Што прыносіць вайна звычайным людзям? Паразважай над пытаннем на падставе апавядання Васіля Быкава *Калі хочацца жыць...* і выбранага твора беларускай літаратуры.

Wypracowanie musiało dotyczyć problemu postawionego w temacie, czyli rozważań dotyczących wojny i jej wpływu na życie zwykłych ludzi. Poprawna realizacja wymagała odpowiedzi na pytanie postawione w temacie i przedstawienia pogłębionej argumentacji świadczącej o znajomości i zrozumieniu przez maturzystę opowiadania *Калі хочацца жыць...* Васіля Быкава oraz wybranego utworu literatury białoruskiej. Zdający w uzasadnieniu swojego stanowiska odwoływali się często do lektur obowiązkowych, np. *Маці* Янкі Брыля, *Дарога праз лес* Барыса Сачанкі.

Jeśli chodzi o realizację kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* to większość zdających poradziła sobie z nim bardzo dobrze, chociaż część maturzystów popełniła tu pewne uchybienia.

Zamieszczone poniżej fragmenty wypracowania (przykład 4.) stanowią przykład powierzchownej argumentacji, ponieważ zdający koncentruje swoją uwagę głównie na streszczeniu utworów, poprzestaje na pobieżnych obserwacjach. Argumentacja nie wnika w istotę rzeczy, jest mało dokładna. Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie.

Przykład 4.

~~Маша~~ ~~Костя~~ Кожини... з... нас... ками
 ...закхауца... і... радію... ~~ш~~ шмап... Мелуфрус.
 ...рши з... каліх... ~~ш~~ ке дуані... Галовні.
 ...герой... « Дарна... праз... дес... Фарона... Сачанкі...
 ...наказу... шмо... оззи... шми... ~~ш~~ шчыкак... Москва...
 ...~~Костя~~ ~~Костя~~ Костя... ~~ш~~ шчыце... На-
 ...штауці... шме... за... ~~ш~~ часав... вайны... парашутом...
 ...закхауца... ш... шчыце... Костя... ~~ш~~ шчыце...
 ...фаваззі... ш... ш... і... ш... ш... ш...
 ...ш... ш... ш... герой... ш... ш... ш...
 ...ш... ш... ш... ш... ш... ш... ш...
 ...ш... ш... ш... ш... ш... ш... ш...
 ...ш... ш... ш... ш... ш... ш... ш...
 ...ш... ш... ш... ш... ш... ш... ш...
 ...ш... ш... ш... ш... ш... ш... ш...
 ...ш... ш... ш... ш... ш... ш... ш...

Zamieszczone poniżej fragmenty wypracowania (przykład 5.) stanowią przykład trafnej argumentacji, ponieważ znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie. W odniesieniu do wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej, zdający nie zwrócił jednak należytej uwagi na dramaturgię wydarzeń oraz przeżycia wewnętrzne bohaterów. Brak głębszego namysłu nad problemem. W pracy kontekst wykorzystano częściowo funkcjonalnie. Zdający niezbyt klarownie ukazał sytuację głównego bohatera podczas wojny.

Przykład 5.

.....У...апабзданно...Василя...Выкава..
 ..пз...„Камі...хожэцца...зсыць“...былі...
 ..таксама...Вайна...справа...што...
 ..людзі...^{былі}недаверніві...але...ўмелі..
 ..сабе...узвемна...памыкаць...это...
 ..апабзданне...паказуець...это...людзе
 ..нават...у...экстэмальнай...~~са...~~
 ..туацыі...якое...~~есть~~...ёсць...~~вож~~...вайна
 ..патрафнаць...захаваць...~~мэра~~...мораль
 ..валты...З...вайны...врусілася...только
 ..мэсць...хлопсай...камі...балерыёй...
 ..вернуцца...з...вайны...вон...пашоў..
 ..над...мохіму...Веранікі...катэроў...
 ..вельмі...кахай, але...бал...ей...этаго
 ..скажай...Вераніка...была...ў...гасе..
 ..вайны...разстмэжана...перэз...
 ..фашыстаў...эта...хістова...паказу-
 ..ет...нам...што...зсыць...вельмі...
 ..непрадбаганные...

Zamieszczone poniżej fragmenty wypracowania (przykład 6.) stanowią przykład pogłębionej argumentacji, ponieważ jest ona rzeczowa, poparta trafnymi przykładami. Rozważania na temat wojny i jej wpływu na zwykłych ludzi zostały zaprezentowane wieloaspektowo, z uwzględnieniem różnych kontekstów. Dwa utwory zostały wykorzystane w pełni funkcjonalnie. W odniesieniu do przywołanego w temacie pracy tekstu literackiego zdający zwrócił uwagę na okoliczności, w jakich znaleźli się główni bohaterowie, na stan ich psychiki

oraz ogrom zła, które niesie ze sobą wojna. W dobrze dobranym kontekście – opowiadaniu *Маці Янкі Брыля* – maturzysta szczegółowo przedstawił bohaterstwo zwykłej kobiety oraz jej tragiczną śmierć.

Przykład 6.

.....У гэтым... творы... паказанае... як.....
 ..выглядзе^{аць} вайна, ~~якая~~ ~~та~~ У час... барацьбы
 ..можна... страціць... сябра, а... с тым... звязан^ы
 ..ёць... об'ём... душы... і... мяшчасце. Валодзя.....
 ..велькі... хацеў... выражаваць... Алічку, але.....
 ..менавіта... ~~якая~~ ~~прыймаць~~ ~~важна~~ ~~дня~~
 ..звычайнага... галавека... а... гэта ^{по-мойму} ~~знае~~ ~~чы~~.....
 ..такога... як ^{астаў галавекам і эмоцыям і проста} ~~не~~ ~~выражання~~ ~~самавестнасць~~
 ..не ~~выражання~~ ~~самавестнасць~~
 ..Няшчасце... галавека... можа... так гэта
 ..вынікаць... ад... тузі... ~~на~~ прыклад... да.....
 ..смысу... ~~як~~ ~~які~~ ~~не~~ ~~вядзе~~ ~~што~~ ~~яны~~.....
 ..рабочы, ці... яны... не... ~~да~~ ~~на~~ ~~мерзі~~ ~~Ма~~ ~~такі~~.....
 ..выраз... ёць... ў творы... „Маці“ Янкі Брыля.
 ..Галаўная... гераіня, што... рабочы... яе.....
 ..двох... старэйшых... смяю. ~~Наймалодшы~~..

..~~в~~ ..~~іа~~ ..~~ё~~ ..~~с~~ ..~~маці~~ ..~~Вайна~~ ..~~дзя~~ ..~~маці~~ ..
 ..~~прынесла~~ ..~~разшук~~ ..~~с~~ ..~~сем'ёта~~ ..~~У~~ ..~~яе~~ ..
 ..~~астаўся~~ ..~~толькі~~ ..~~най~~ ..~~маладш~~ ..~~сын~~ ..
 ..~~Але~~ ..~~гэта~~ ..~~не~~ ..~~усё~~ ..~~А~~ ..~~Яна~~ ..~~захаўвае~~ ..
 ..~~самавестнасць~~ ..~~да~~ ..~~канца~~ ..~~сваго~~ ..
 ..~~жыцця~~ ..~~Маці~~ ..~~на~~ ..~~маці~~ ..~~маці~~ ..~~байца~~ ..

Jeśli chodzi o realizację kryterium trzeciego *Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl*, to znaczna większość wypracowań była właściwie zorganizowana pod względem funkcjonalności kompozycji wypowiedzi oraz jej podziału, zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie podziału na akapity. Równie dobrze zdający poradzili w kwestii spójności wypowiedzi. W zakresie stylu wypowiedzi, w wypracowaniach sporadycznie pojawiło się słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego.

Realizacja kryterium czwartego *Język wypowiedzi*. Umiejętność stosowania w wypracowaniu reguł poprawnościowych dotyczących gramatyki języka białoruskiego sprawiła zdającym najwięcej kłopotów. O ile większość zdających używała w wypowiedziach różnych rodzajów zdań i zróżnicowanej leksyki, o tyle znaczna część prac zawierała dużą liczbę błędów językowych. Mniej zastrzeżeń budziła poprawność ortograficzna wypracowań oraz poprawność interpunkcyjna.

Język ukraiński. Poziom rozszerzony

Opis arkusza egzaminu maturalnego

W roku szkolnym 2022/2023 egzamin maturalny z języka ukraińskiego został przeprowadzony na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r.¹ Na Mazowszu egzamin z tego języka pisało 5 osób.

Egzamin z języka ukraińskiego na poziomie rozszerzonym polegał na napisaniu wypracowania na jeden z dwóch danych do wyboru tematów.

Temat 1.: *Чи ти погоджуєшся з думкою, що дотримання моральних принципів – найкращий спосіб протистояти злу? Розглянь проблему на основі порівняльного аналізу віршів Як добре те, що смерті не боюсь я Василя Стуса та Перо Івана Драча.* Temat 2.: *Яку роль у становленні ідентичності людини відіграє поняття дому? Розглянь питання, звертаючись до наведеного нижче тексту і вибраних творів української літератури.*

Wypracowanie powinno zawierać minimum 350 słów.

Zadanie w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzało wiadomości oraz umiejętności ujęte w czterech obszarach wymagań ogólnych:

- I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego.
- II. Kształcenie językowe.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.

Za napisanie wypracowania zdający mógł otrzymać 35 punktów.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (poz. 1246).

Dane dotyczące populacji zdających

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających (Formuła 2023)		25
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	9
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	5
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	11
	ze szkół publicznych	21
	ze szkół niepublicznych	4
	kobiety	18
	mężczyźni	7
	bez dysleksji rozwojowej	25
	z dysleksją rozwojową	0
	o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy ² (obywatele Ukrainy)	9

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów z całej Polski.

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	0
	z zaburzeniem widzenia barw	0
	Ogółem	0

² Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (poz. 583, z późn. zm.).

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU*

Termin egzaminu		17 maja 2023	
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego		210 minut	
Liczba szkół		21	
Liczba zespołów egzaminatorów		1	
Liczba egzaminatorów		2	
Liczba obserwatorów ³ (§ 8 ust. 1)		0	
Liczba unieważnień ⁴	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ⁴ (art. 44zzz)		0	

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów z całej Polski.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1644) – podano łącznie dla Formuły 2023 i Formuły 2015.

⁴ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230).

Podstawowe dane statystyczne

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Ogółem Formuła 2023	25	0	100	77	100	73	23

* Dane dotyczą tegorocznych absolwentów z całej Polski.

Poziom wykonania zadań

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ

POZIOM SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE TWORZENIA WYPRACOWANIA NA POZIOMIE ROZSZERZONYM (INTERPRETACJI PORÓWNAWCZEJ ORAZ WYPOWIEDZI ARGUMENTACYJNEJ UJĘTYCH ŁĄCZNIE)*

Część 3. Wypracowanie			
Wymagania egzaminacyjne 2023			
Kryterium	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
Spełnienie formalnych warunków polecenia	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego. III. Kształcenie literackie i kulturowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego. Zdający: 2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej; 3) rozumie związek poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup społecznych. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej. 2. [...] Pisanie. Zdający: 4) tworzy [...] samodzielną wypowiedź argumentacyjną.	96

Kompetencje literackie i kulturowe (w tym poziom argumentacji i poprawność rzeczowa)	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej; 2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy; 3) rozpoznaje gatunki literackie [...]; 4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu [...] kompozycji, [...]) i określa ich funkcje; 6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska; 7) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze; 8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto); 9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny; 10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe [...]; 3) dostrzega i potrafi komentować estetyczne wartości utworu literackiego (poziom rozszerzony); 4) przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich (poziom rozszerzony).	67
	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie); 7) uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	
Struktura wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; 2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie); 7) uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	84

Spójność wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; 2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).	96
Styl wypowiedzi	II. Kształcenie językowe.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 4) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji; 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej [...]. 5. Orografia i interpunkcja. 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.	96
Zakres i poprawność środków językowych	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 4) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji; 8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej [...]. 5. Orografia i interpunkcja. 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.	72
Poprawność ortograficzna	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	5. Orografia i interpunkcja. 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym; 2) wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.	70
Poprawność interpunkcyjna			58

* Dane dotyczą tegorocznych absolwentów z całej Polski.

Komentarz

Analiza jakościowa zadań

Poziom podstawowy

Test językowy

W tegorocznym arkuszu egzaminacyjnym, w teście językowym znalazło się 7 zadań. Sprawdzały one stopień rozumienia przez zdających tekstu publicystycznego, umiejętność jego analizy i odczytywania na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji. Miały one zróżnicowaną formę.

A. Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w *Teście językowym*

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najslabiej

W tegorocznej edycji egzaminu w teście językowym nie było zadań bardzo trudnych.

Najtrudniejszym zadaniem było zadanie 2. (poziom wykonania – 67%), polegające na dobraniu trzech antonimów do wyrazów podanych w poleceniu. Aby poprawnie rozwiązać zadanie, zdający musieli wykazać się rozumieniem sensu całego tekstu oraz znajomością zasobów leksykalnych języka ukraińskiego. Często występującym błędem było stosowanie rusycyzmów.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najlepiej

Dla większości zdających łatwym okazało się zadanie 7., otwarte (poziom wykonania – 70%), w którym na podstawie tekstu należało podać jeden argument dotyczący stwierdzenia, że *jedynie w społeczeństwie, ćwicząc międzyludzką komunikację, człowiek może w pełni się rozwijać*. Zadanie wymagało wnikliwej analizy treści akapitów oraz wnioskowania. Błędne odpowiedzi dotyczyły niezrozumienia pojęcia *coujym*. Część zdających udzielała odpowiedzi nie na podstawie tekstu, ale na podstawie własnych doświadczeń.

W tegorocznej edycji egzaminu w teście językowym cztery zadania były bardzo łatwe.

Poziom wykonania zadania 1. i 6. wyniósł 91%.

W zadaniu 1., zamkniętym, zdający musieli wpisać do tabeli numery poszczególnych akapitów, w których odnaleźli odpowiedzi na podane w tabeli pytania. Aby udzielić poprawnej odpowiedzi, należało przeprowadzić analizę treści tekstu i wybrać odpowiednie jego fragmenty.

W zadaniu 6., otwartym należało wyjaśnić własnymi słowami główną myśl siódmego akapitu. Nieliczni zdający zamiast podać główną myśl streszczali sens akapitu.

Zadanie 4., otwarte, wykonało poprawnie 94% zdających. Zdający mieli za zadanie zastąpić wydzielone w zdaniu wyrazy innymi w taki sposób, aby zachować sens zdań.

Najłatwiejszym zadaniem w teście językowym okazało się zadanie 3., otwarte (poziom wykonania – 98%), polegające na wskazaniu – na podstawie analizy tekstu – jednej cechy pozytywnej i jednej negatywnej dotyczącej rozwoju internetu.

B. Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w Teście ze znajomości lektur i kontekstów

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najslabiej

Zadania zawarte w drugiej części arkusza sprawdzały umiejętności dotyczące kształcenia literackiego i kulturowego.

Dwa zadania były dla zdających umiarkowanie trudne.

Najtrudniejszym zadaniem w teście okazało się zadanie 11.2., otwarte (poziom wykonania – 58%), które sprawdzało znajomość lektury *Камінний хрест* Василя Стефаника. Aby poprawnie rozwiązać zadanie, należało wskazać główny temat utworu. Błędne odpowiedzi polegały na tym, że zdający streszczali nowelę, zamiast wskazać jej główny problem, czyli emigrację ukraińską pierwszej połowy XX w.

Część zdających miała również kłopot z poprawnym rozwiązaniem zadania 8., zamkniętego (poziom wykonania – 65%), w którym do każdego podanego utworu literackiego należało przyporządkować odpowiedni gatunek literacki.

Zadania, z którymi zdający poradzili sobie najlepiej

Dla tegorocznych zdających łatwe okazały się zadania: 9., 10., 11.1., 12., 13., natomiast nie było zadań bardzo łatwych.

Większość zdających poprawnie wykonała zadanie 9. oraz zadanie 11.1. Poziom wykonania obu zadań to 73%.

W zadaniu 9. należało określić funkcję refrenu w wierszu Григорія Сковороди *Всякому місту – звичай і права...* Część zdających nie podjęła rozwiązania tego zadania.

W zadaniu 11.1. dołączony był fragment lektury i należało podać tytuł oraz autora tej lektury. Łatwe dla zdających okazało się zadanie 10. (poziom wykonania 76%) w którym, aby uzyskać 2 punkty, należało wskazać gatunek literacki, do którego należy utwór *Лісова пісня* Лесі Українки oraz odwołując się do jego cech gatunkowych – uzasadnić swój wybór. Błędne odpowiedzi dotyczyły drugiej części odpowiedzi, czyli wskazania cech gatunkowych utworu. Zdający opisywali cechy dramatu, pomijając drugą część nazwy tego gatunku.

Zdecydowana większość zdających poprawnie wykonała zadania 12. oraz 13. Oba dotyczyły znajomości podstawowych motywów utworów literackich wymienionych w treści zadań.

Zadanie 12., otwarte (poziom wykonania – 86%) wymagało od zdającego odpowiedzi na pytanie, co symbolizuje *niwa* w wierszu *Є тисячі доріг, мільйони вузьких стежинок...* Василя Симоненка.

W zadaniu 13., zamkniętym (poziom wykonania – 83%), należało przyporządkować do tytułów utworów podanych w tabeli – motywy literackie wymienione u punktach A–Г.

C. Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w wypracowaniu⁵

Zamieszczone w arkuszu tematy wypracowań sprawdzały umiejętność tworzenia dłuższej wypowiedzi w języku ojczystym. Sprawdzały także znajomość lektur oraz kontekstów i funkcjonalne ich wykorzystanie w procesie tworzenia toku argumentacyjnego.

Pierwszy temat, odwołujący się do lektury obowiązkowej umieszczonej na liście lektur zgodnie z wymaganiami egzaminacyjnymi, wymagał od zdającego napisania wypowiedzi argumentacyjnej dotyczącej różnych przejawów miłości. Należało odwołać się do wiersza *Лебеді материнства Василя Симоненка* oraz innego utworu z literatury ukraińskiej. Zdający powinien sformułować stanowisko/tezę, następnie przedstawić argumentację, aby uzasadnić swoje stanowisko. Podstawą kolejnych argumentów powinny stać się funkcjonalne odwołania do wskazanego w temacie wiersza oraz wybranego utworu z literatury ukraińskiej. Wypowiedź zdającego powinna liczyć minimum 250 słów.

Temat drugi, odwołujący się do lektury obowiązkowej umieszczonej na liście lektur zgodnie z wymaganiami egzaminacyjnymi, wymagał od zdającego napisania wypracowania dotyczącego obrazu relacji rodzinnych w ukraińskiej literaturze na podstawie utworu *Кайдашева сім'я* Івана Нечуя-Левицького oraz innego utworu z literatury ukraińskiej. Podstawą rozważań powinny stać się funkcjonalne odwołania do wskazanej w temacie lektury oraz wybranego utworu z literatury ukraińskiej. Wypowiedź powinna liczyć minimum 250 słów.

Jeśli chodzi o realizację kryterium pierwszego, czyli *Spełnienie formalnych warunków polecenia*, to zostało ono zrealizowane w 100%, wszyscy zdający odwołali się do lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu. Natomiast kryterium drugie, czyli *Kompetencje literackie i kulturowe (w tym poziom argumentacji i poprawność rzeczowa)*, zostało zrealizowane przez zdających na poziomie 65%. Kryterium *Kompozycja wypowiedzi* zostało wykonane odpowiednio na poziomach: struktura – 81%, spójność – 97%, styl – 97%. Poziom wykonania w kryterium *Język wypowiedzi* zostało zrealizowane odpowiednio: zakres i poprawność środków językowych – 59%, poprawność ortograficzna – 53%, poprawność interpunkcyjna – 64%.

⁵W cytowanych wypracowaniach maturalnych z poziomu podstawowego zachowano oryginalny zapis (stylistykę, składnię, ortografię i interpunkcję).

Тема 1.

Різні прояви любові. Проаналізуй проблему на основі вірша *Лебеді материнства* Василя Симоненка та вибраного твору української літератури.

Temat pierwszy, odwołujący się do lektury obowiązkowej umieszczonej na liście lektur zgodnie z wymaganiami egzaminacyjnymi wymagał od zdającego trafnego odczytania różnych przejawów miłości w życiu człowieka, zawartych w wierszu *Лебеді материнства* Василя Симоненка. Zdający powinien zrozumieć sens załączonego utworu, dostrzec różne typy miłości, których może doświadczać człowiek, i napisać wypowiedź argumentacyjną. Maturzysta powinien także funkcjonalnie wykorzystać inny utwór z literatury ukraińskiej, który koreluje z problemem zawartym w temacie.

Jeśli chodzi o realizację kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe* to większość zdających poradziła sobie z nim dobrze, chociaż część maturzystów popełniła tu pewne uchybienia. Zdający, którzy otrzymali 12 pkt z realizacji *KLiK*, w wypracowaniu funkcjonalnie wykorzystali utwór obowiązkowy i inny utwór z literatury ukraińskiej. Poprawnie odczytali sens tekstów, dokonali wnikliwej analizy trzech różnych przejawów miłości przedstawionych w utworze, czyli matki do syna, syna do matki (rodzica) i miłości do ojczyzny. Na podstawie analizowanych utworów i kontekstów skonkretyzowali znaczenie każdego z ww. typów w życiu człowieka, wykazali, jak dany aspekt miłości może determinować ludzkie decyzje, wpływać na los jednostki i ogółu. Zwrócili uwagę na fakt, że miłość jest uczuciem szczególnym i wszelkie jej przejawy stanowią wartość samą w sobie.

Poniżej przykład wypracowania, w którym realizacja *KLiK* została oceniona na maksymalną liczbę punktów.

Przykład 1.

У літературі, мистці, думі
 часто розкривають любов у своїх
 творах. Це думі ваше, аби
 люди не забували що таке
 любов, та завжди про неї пам'ятали.
 В творах автори описують любов
 на різні способи. Може це бути
 любов до батькивчини, матері,
 людини, або праці. Кожен інакше
 спостерігає це слово-любов. Я
 вважаю, що автори використо-
 вують різні прийоми любові, аби
 нагадати, що любити можна
 як і щось неживе, так і людину.
 Треба пам'ятати, що воно є

В пошньому знає,
 У вірши Василя Симоненка
 „Лебеді материнства“, автор
 звертає любов до батькивщини,
 сина, та матері. Ніжний герой
 представлений є його матір, яка
 пилькує ~~у~~ сон свого сина, а
 мовчию такою, шепоче йому
 кошикову. Любов матері зображена
 турботою та білью, ширіє
 материнський сміх, коли він виростає
 і вирушить в дорогу. Нагадує
 такою, що можна вибрати
 все на світі окрім Батькивщини
 та матері, розвиваючи тим
 самим любов до рідної України
 та ~~шляху~~ свободи. Нагадує
 що вона завжди буде його
 німфратом і гонимим у хаті,
 навіть якщо він буде ганьомо.

А якщо, як внаслідок у герману мові,
 то Батювіцяка завжди буде при
 ньому і йому допомагає. Любов
 матері, є дуже важлива, аби
 допомогти дитині радити собі
 з життями, найкраще, що в
 ній є. Рідна країна та рідна
 матір, ма завжди буде при
 ньому, та показати важливі
 аспекти у житті, про які
 треба ^{мати} пам'ятати.

Zdający, którzy dokonali argumentacji powierzchownej, skupili się na ogólnej charakterystyce miłości lub wybranego jej przejawu. Przyjęli stanowisko odpowiednie do problemu wskazanego w poleceniu, ale nie wnikali w jego istotę. Częściowo odczytali sens wiersza, co skutkowało także powierzchownym omówieniem problematyki drugiego, przywołanego utworu. W utworze obowiązkowym wskazywali miłość matki do syna, miłość do ojczyzny i w skrócie opisywali odpowiedni fragment utworu obowiązkowego. Wywodu nie popierali przykładami. Odwołując się do innego utworu z literatury ukraińskiej, skupiali się najczęściej na jednym z przejawów miłości, tekst wykorzystywali niefunkcjonalnie. W opisie fragmentów tekstu wspominali o miłości matczynej, rodziców do dziecka, jednak nie dokonywali analizy problemu, porzucali na pobieżnych obserwacjach. Wyciągali częściowe wnioski związane z utworami. Nie przywoływali kontekstów.

Poniżej przykład wypracowania, w którym realizacja *KLiK* została oceniona na 6 punktów. Przykład 2.

Уя любов може бути
 різна і до кожного інша,
 але материнська любов є
 сильніша від всіх інших.
 У вірші "Лебеді материнства"
 Василя Симоненка маємо
 показати рожеві лебеді які
 символізують материнську любов.
~~Мати~~ Батько матір яка
 гбає, опікується своїм сином.
 Видно що вона його кохає.
 Матір каже до сина що
 навіть як він вийде з
 рідної хати то вона буде
 завтра ним опікуватися і
 щоб він не забув про
 свого батьківщину. Вони
 повертуться про все. Може
 повернутиме як буде хотів
 до свого рідного дому.
 Материнську любов можемо
 також побачити у Святому
~~Маті~~ Тимі. Марія яка

Це є для неї дуже страшне
 та боляче. Її см іде
 на смерть а вона є
 безшлюбна і не є в силі
 цього затримати. Матір мушть
 бути шлюбна і акцентувати
 це що родлять її діти, навіть
 як це є не по нашій думці.
 Любов не завжди є
 таке яку б хотілося, часом
 буває по іншому. Любов
 може провадити до трагедії.
 У творі „Катерина” Тараса
 Шевченка маємо показати
 головну героїню яка має
 не шлюбне дитя із москалем.
 Др Герет це що була у
 ньому закохана, покинула
 її батьки та викинули
 із села бо вона має

... меншудме дитя. Таке любов
 ... попроводило до трагедії самоубства
 Катерини. У Святому Писмі
 маємо ~~бу~~ приклад двох
 братів Каїм і Адел між
 ними не було аж такої
 любові але були вони
 братами. Каїм постановив вбити
 Адела тому що він
 запропонував ліпшу ~~ж~~ пожертву
 для Бога. Треба вважати
 на те що родимо і думати
 щоб не допровести до трагедії.

Тема 2.

Сімейні відносини у творах української літератури. Розглянь питання, звертаючись до твору Івана Нечуя-Левицького *Кайдашева сім'я* і вибраного твору української літератури.

Temat drugi, odwołujący się do lektury obowiązkowej umieszczonej na liście lektur zgodnie z wymaganiami egzaminacyjnymi, wymagał od zdającego analizy skomplikowanych stosunków rodzinnych na podstawie utworu *Кайдашева сім'я* Івана Нечуя-Левицького. Zdający powinien wykorzystać znajomość tekstu obowiązkowego, czyli zinterpretować relację między bohaterami – Omelką Kajdaszem, jego żoną Marusią, synami – Karpem i Ławrinem oraz synowymi – Motrią i Melaszka, z uwzględnieniem ich charakterów, które generują kłótnie i konflikty. W rozwinięciu powinien odwołać się do konkretnych wydarzeń, wątków, które wpływały na specyfikę stosunków rodzinnych panujących w rodzinie Kajdaszów. Dalszą argumentację zdający powinien przeprowadzić na podstawie innego utworu z literatury ukraińskiej, w którym również przedstawione są stosunki rodzinne.

Zdający, którzy otrzymali 12 pkt z realizacji *KLiK*, w wypracowaniu funkcjonalnie wykorzystali utwór obowiązkowy oraz właściwie dobrany utwór literacki z literatury ukraińskiej. Jako główny czynnik determinujący rodzinne relacje wskazywali konflikt pokoleń oraz uwarunkowania charakteru bohaterów. Dokonali wnikliwej, pogłębionej analizy charakterów głównych bohaterów, w szczególności Marusi Kajdaszuchy, która w dużej mierze kształtowała relacje rodzinne u Kajdaszów. Swoje rozważania poparli odpowiednimi przykładami, kontekstem historycznym i opatrzyli trafnymi wnioskami i refleksjami. W przywołanym utworze wskazali analogiczny problem konfliktu pokoleń w stosunkach rodzinnych, który niejednokrotnie jest źródłem bardzo poważnych problemów w rodzinie.

Poniżej przykład wypracowania, w którym realizacja *KLiK* została oceniona na maksymalną liczbę punktów.

Przykład 3.

В своєму творі автор описує життя сім'ї Омелка Кайдана. Нечуй-Левинський представляє звичайну українську сім'ю в добу війни знесення кріпацтва. Саме в цьому аспекті найкраще показаний конфлікт почався через різні погляди на життя.

Автор описує напружені відносини Кайдашихи і невісток та контрастуючі до них відносини між синами Кайдаших з їхніми друзинами.

Найголовнішою причиною конфліктів є те, що Кайдашиха виростає і більшу частину життя провела кріпаком. Через це в ній тріє застаріле бачення світу та розуміння щастя. Матр'я як представник нового покоління не ~~є~~ погоджується з Кайдашихою і спійко обирає своє думку, що і стає причиною постійних конфліктів.

Також у творі представлені відносини і між самими дітьми, І які

мало чим відрізняються від відносин з Батюками. Між синами Карпа і Лавріна мене з'являється дуже багато конфліктів. В цьому випадку причиною стає Батюківський спадок та неспроможність його нормально поділити між собою.

На прикладі "Кайдашевої сім'ї" ми бачимо, ~~що~~ зображення складних і напружених відносин в сім'ї, а також можна зауважити великий вплив конфлікту поглядів на це.

Твором, який розкриває схему проблеми є "Календія пристрастей..." Матанки Стяданко.

Тут ми бачимо схему проблеми у відносинах в сім'ї, а саме конфлікт поколінь.

Сім'я Олеси затримується передно-

го Тамушого ховання, та в Асії з
самого дитинства були інші погляди
на життя. Вони часто непогоджувалися
з рішеннями батьків і знаходили
різні способи обходити інші заборони.
Вже в Сільві дарували віде Алію
приголомшеним сестрі звісткою про те, що
вона залишає навчання і вийшла
за кордон. Сільва ніяк не могла
змиритися і прийняти цей факт.
Алію в інші часи так само
нерешетливою.

Zdający, którzy dokonali argumentacji powierzchownej, skupili się na streszczeniu fragmentów utworu, które ilustrują kłótnie i konflikty w rodzinie Omelka Kajdasza. Zajęli stanowisko zgodne z problemem wskazanym w poleceniu, jednak nie dokonali dogłębnych rozważań i poprzestali na pobieżnych obserwacjach. Przedstawiali charakterystykę bohaterów, ale nie wykonali jej analizy, która wykazałaby specyfikę stosunków rodzinnych, czyli tego, co jest przyczyną ciągłych kłótni, z czego rodzą się konflikty. W przywołanych utworach poprzestali na uogólnieniach, pobieżnych opisach danej rodziny bez konkretnych przykładów. Wyciągali częściowe wnioski lub pomijali je zupełnie.

Komentarz do oceny języka

Zdający, którzy otrzymali wysoką ocenę realizacji KLiK w większości bardzo dobrze opanowali szeroki zakres i znajomość środków językowych. Używali oni różnych rodzajów zdań, wykorzystywali bogatą, zróżnicowaną leksykę, co umożliwiło dogłębną realizację tematu w sposób swobodny i szczegółowy. Nie popełniali błędów stylistycznych. Zdarzały się błędy językowe i interpunkcyjne oraz sporadyczne błędy ortograficzne.

Zdający, którzy zrealizowali *KLiK* na poziomach niższych ograniczali się do zadowalającego zakresu środków językowych, który umożliwił realizację tematu w sposób powierzchowny. Używali oni w większości prostej składni. Największy problem stanowiły błędy językowe, wynikające z zastosowania błędnych form deklinacji, koniugacji oraz używania kalek językowych z języka polskiego i rosyjskiego. Zdający popełnili wiele błędów językowych, stylistycznych, ortograficznych i interpunkcyjnych.

Poziom rozszerzony

Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych wypracowaniem na poziomie rozszerzonym⁶

Zamieszczone w arkuszu tematy wypracowań sprawdzały umiejętność tworzenia dłuższej wypowiedzi w języku ojczystym (minimum 350 słów), umiejętność czytania tekstów literackich i nieliterackich, ich analizę i syntezę w kontekście historyczno- lub teoretycznoliterackim oraz kulturowym. Sprawdzały także znajomość lektur oraz kontekstów i funkcjonalne ich wykorzystanie w toku tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej.

Temat pierwszy to analiza porównawcza wierszy: *Як добре те, що смерті не боюсь я Василя Стуса* i *Перо Івана Драча* ze wskazanym problemem, dotyczącym przestrzegania zasad moralnych, jako najlepszego sposobu przeciwstawiania się złu. W celu przedstawienia wieloaspektowej argumentacji zdający powinien zrozumieć sens utworów, funkcjonalnie wykorzystać konteksty (w tym historyczny i biograficzny) konieczne do poprawnej ich interpretacji oraz dokonać funkcjonalnej analizy środków stylistycznych generujących sensy obu wierszy.

Temat drugi, to wypowiedź argumentacyjna dotycząca pojęcia *domu* w kształtowaniu tożsamości człowieka w odwołaniu do tekstu *Архетипні мотиви дому і бездомів'я (...)* Світлани Кочерги oraz dwóch wybranych utworów z literatury ukraińskiej. Zdający powinien zrozumieć załączony tekst. W uzasadnieniu powinien przedstawić bogatą argumentację, wykorzystując treść załączonego tekstu oraz utworów z literatury ukraińskiej, w których jest analogiczny problem, związany z motywem domu.

Jeśli chodzi o realizację kryterium pierwszego, czyli *Spełnienie formalnych warunków polecenia*, to zostało ono zrealizowane na poziomie 96%.

Natomiast poziom wykonania w kryterium drugim, czyli *Kompetencje literackie i kulturowe (w tym poziom argumentacji i poprawność rzeczowa)*, wyniósł 67%. Kryterium *Kompozycja wypowiedzi* zostało wykonane odpowiednio na poziomach: struktura – 84%, spójność – 96%, styl – 96%.

Poziom wykonania w kryterium *Język wypowiedzi* wyniosło następująco: zakres i poprawność środków językowych – 72%, poprawność ortograficzna – 70%, poprawność interpunkcyjna – 58%.

Temat pierwszy, odwołujący się do wierszy *Як добре те, що смерті не боюсь я Василя Стуса* i wiersza *Перо Івана Драча*, wymagał od zdającego zajęcia stanowiska wobec

⁶W cytowanych wypracowaniach maturalnych z poziomu podstawowego zachowano oryginalny zapis (stylistykę, składnię, ortografię i interpunkcję).

problemu dotyczącego przestrzegania zasad moralnych jako najlepszego sposobu przeciwstawiania się złu i na podstawie interpretacji porównawczej wierszy uzasadnienie swojego stanowiska. Zdający, którzy otrzymali maksymalną liczbę punktów w kryterium *KLik*, dokonali analizy utworów, wykazali, że W. Stus należał do pokolenia twórców lat 60., był dysydem świadomym konsekwencji swojego postępowania i nigdy się nie poddał reżimowi. Wiedział, że za swoją bezkompromisową postawę zapłaci życiem, ale wierzył, że jego idee przetrwają w poezji i powrócą do narodu. W wierszu *Перо Ивана Драча* zdający wskazali, jaką rolę mają spełniać poeta i jego twórczość w społeczeństwie w dobie totalitaryzmu. Podkreślali, że rolą poety jest pisanie prawdy, piętnowanie wszelkiego typu manipulacji, jakie stosuje totalitarna władza.

Poniżej przykład wypracowania, w którym realizacja kryterium *KLik* została oceniona na maksymalną liczbę punktów.

Przykład 1.

У нашому світі є зло. Зло може бути уперсонокіроване, як і ні. Отож який чином люди можуть подолати зло, яке їх оточує? Хтось може сказати, що найкращий спосіб - активне протистояння і зіткнення зі злом. Але чи це завжди так? Я вважаю, що в першу чергу, людина повинна розрешуватися певної ідеї, щоб подолати всі труднощі та незгоди.

Трихларом надлюдського героїзму є життя і творчість Василя Стуса. Це людина і ресурс, який доказав

своїм патріотизмом, що моральні принципи - це основа для покоління зла.

У вірші „Я роблю те, що смерті не боюся“, поет наголошує на тому, що саме його відраність української периферії і незламний дух - моральні принципи його при житті.

Терми рідше вже показують, наскільки міцне - я сильне і незламне. Герой у вірші не карає на свою долю і не

питань. Тому що мораль і мораль
завжди домінують над злом. Якщо ми
зазирнемо у інші твори Стуса, побачи-
мо аналогічні ідеї і роздуми. На приклад
у вірші: „Терни, терни, тернице
тебе шийдує? Хлоп пише, що морину
ніхто не спале окрім вогнових яностей
і символістичі: „Ніхто тебе з керолі не
врятує, ніхто не зіб'є з вогної тропи.

Вірші Стуса - це кохання. Коха-
ння до України і народу. А це незла
мність: „Хай шийдує до раю, перка ти
полоку - це праїди і вистолоть зривий”

Якщо не ми розуміємо вірші
Юана Драга „Теро”, можемо проаналізува-
ти порібку замкнутість. „Я” вірша обра-
ло шийдує поети „для яког позуя і
мораль є найповнішим ^{нашим вишим} ~~якостем~~ ^{якостем}.

Теро може символізувати як пружію,
так і душу. Душу яка попра всі замкнуті

етова вірною своїм принципом. Фран
 Драг наголошує, що коли навколо
 неспокій, страх чи біль - треба вставати
 і в моралі. Саме слово, а отже перо,
 з якою пише мораль і поезія, зростає
 перемогти у боротьбі зі злом.

Неважливо, чи нас оточує хаос,
 свавільня (наприклад кабіл [капар] як
 цар) чи гарний і світлий день - микола
 шості, це те, що супроводжує сторінку
 по ній і її існування. "Чорна рана"
 це життя, яке не завжди може
 бути щасливим і безтурботним.

З цього випливає, що Драг і Стус
 розриваються з етнічними конвенціями, ма
 відноситься до моральності. Стус розуміє,
 що смерть чи зло не є синонімом за
 характер і його моралі. Такої самої
 думки й Драг. У своїй вірші автор
 не порівнює за допомогою контрасту

ролю і те, яку роль в житті кожного
з нас „перо - поезія” може відігравати.

Темат другий, одwołujący się до тексту nieliterackiego *Архетипні мотиви дому і бездомів'я* (...) Світлани Кочерги wymagał od zdającego zajęcia stanowiska wobec problemu, dotyczącego roli szeroko pojętego znaczenia domu w kształtowaniu tożsamości człowieka, uargumentowania go na podstawie funkcjonalnego wykorzystania wskazanego tekstu oraz wybranych tekstów z literatury ukraińskiej. Zdający, którzy otrzymali maksymalną liczbę punktów w kryterium *KLiK*, zwrócili uwagę na wieloznaczność pojęcia domu, na sposób w jaki wpływa on na kształtowanie tożsamości człowieka. Swoje rozważania poparli argumentami z funkcjonalnie wykorzystanych utworów z literatury ukraińskiej.

Poniżej przykład wypracowania, w którym realizacja *KLiK* została oceniona na maksymalną liczbę punktów.

Przykład 2.

..... Світлана Кочерга, у наведеному
 ..тканинці... тексти... „Архетипні мотиви
 ..дому... і бездомів'я“... розглядає
 ..різні... інтерпретації... дому... Авторка
 ..стверджує, що... дім, це культурне
 ..поняття, що... означає просторові
 ..кордони... буття... людини... в світі, які
 ..відділяють її... від хаосу... і є
 ..створюють... відсуття... безмежності...
 ..Жарарозумності... Не... Платона, авторка
 ..окреслює... дім, як... відображення
 ..внутрішнього... світу... Культурно-
 ..світосвітна... концепція... дому... містить
 ..також... символ... народу, національну
 ..осереддя, ба... де... як... не... в... дім...
 ..дому... людина... в... мови,
 ..традицій... та... культури, що...
 ..запорують... з... з...
 ..національної... ідентичності... Роль
 ..дому, у... процесі, є...
 ..верішальною... ~~А...~~ ~~А...~~ ~~А...~~
 ..можна... встановити... свої
 ..ідентичність... без...

.....Символічна структура драми.....
 та його мотив часто зустрічається
 в різноманітних творах української
 літератури. Одним з них є твір
 "Марія" Уласа Самчука, що на
 прикладі історії головної героїні -
 Марії - та її сім'ї, показує
 долю цілого українського народу
 та його буття на фоні трагічних
 історичних подій XIX та XX
 століть. Дія є фоном для всіх
 подій у творі. Марія як в дитинстві
 втрачає його, залишаючись сиротою
 ком'юні. Діму символічно діить
 на епізоди її життя - спочатку
 вона переїжджає до одного селянина,
 потім до другого, ^{дальше} ~~та~~ ~~потім~~ і
 дім згорає ~~тато~~ в день
 Великодня, що в народі вважається
 поганим знаком. Він дійсно справджує

- тьєє, шмєх Марії печальний, а.....
 .. домє ..її.. родина - трагічна .. Дім .. в.....
 .. творі .. „Марія“ .. є .. місцем пам'яті ..
 .. і .. смерті, .. місцем, .. яке .. вживамо ..
 .. на .. процес .. виховання ..її .. дітей, .. в ..
 .. пошми .. призводило .. до .. певних ..
 .. конфліктів .. в .. Дім .. б .. в .. так ..
 .. приємною .. конфлікту .. батьків .. з ..
 .. найстаршим .. сином .. Паньтє ..
 .. дому .. сформувало .. ідентичність ..
 .. родини .. Марії .. та .. їхньої .. діли ..
 .. Дім .. та .. особистий .. життєво .. керівний ..
 .. простір .. гарантує .. елементу .. можливості ..
 .. з .. прокормити .. свою ..
 .. сім'ю ..
 .. Символ .. дому .. як .. національного ..
 .. серед .. присутній .. в ..
 .. літературі .. національного .. характеру ..
 .. Проте, .. що .. живе .. дім .. не .. є .. носєм ..
 .. культурної .. спадщини .. та .. не ..

формирует национальності... идентичности?
 .Примером такой ситуации...
 можна відзначити в романі Серія
 Жагана „Інтернат” його головний
 герой – Павло, вчитель ма...
 ...тителя Донбасу... свідок подій...
 2014 року... на його очах мирний
 світ, до якого він привик, закінчується.
 Герою доводиться вибирати, чи...
 йти... він бої і відповісти...
 собі на питання „Що є?” Оскільки
 їм не було для нього носієм...
 цінностей... і акцентом до...
 самоідентифікації... герой...
 проходить... цей шлях сам...

Zdający, którzy uzyskali niższą liczbę punktów z realizacji KLiK w temacie pierwszym, poprawnie sformułowali tezę wiodącą rozważań. Wyjaśnili sens obu utworów, zwrócili uwagę na kontekst historyczny – pokolenie twórców lat 60-tych, ale ograniczyli się do bardziej opisu wierszy i pobieżnego ich porównania lub nie porównali ich w ogóle.

Zdający, którzy w temacie drugim uzyskali niższą liczbę punktów z realizacji KLiK, do pojęcia domu odnieśli się w węższym tego słowa znaczeniu. Zajęli stanowisko adekwatne do problemu i dokonali szerokiej argumentacji, ale do jednego aspektu – traktując dom jako miejsce najbliższego otoczenia, związane z rodziną i wychowaniem. Analogiczny motyw wskazywali w przywołanych utworach z literatury ukraińskiej lub tylko w jednym przywołanym utworze.

Komentarz do oceny języka

Zdający w większości bardzo dobrze opanowali zakres środków językowych, w tym zróżnicowaną składnię i leksykę, co umożliwiło pełną i swobodną realizację wypowiedzi argumentacyjnej. Zdarzały się błędy językowe, będące rezultatem używania kalek językowych z języka polskiego i rosyjskiego oraz błędy ortograficzne. Największy problem zdających stanowi jednak poprawna interpunkcja.

Język kaszubski. Poziom rozszerzony

Opis arkusza egzaminu maturalnego

W roku szkolnym 2022/2023 egzamin maturalny z języka kaszubskiego jako języka regionalnego został przeprowadzony na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r.¹

Egzamin z języka kaszubskiego polegał na napisaniu wypracowania na jeden z dwóch danych do wyboru tematów.

Temat 1.: *Rozmajité òbrazë mìlotë w lëteraturze. Rozważë zagadnienie òdwòliwającë sã do interpretacji dowodów Dzywno kòchòsz Dorotë Wilczewsczi i Szlach twòjégò bëcò Henrika Héwelta.*

Temat 2.: *Mòtiw mòrza w kaszëbsczi lëteraturze. Rozważë zagadnienie, òdwòliwającë sã do załączonégò tekstu i wëbrónégò dokazu z kaszëbsczi lëteraturë. Wypracowanie powinno zawierać minimum 350 słów.*

Zadanie w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzało wiadomości oraz umiejętności ujęte w czterech obszarach wymagań ogólnych:

- I. Świadomość własnego dziedzictwa regionalnego.
- II. Kształcenie językowe.
- III. Kształcenie literackie i kulturowe.
- IV. Tworzenie wypowiedzi.

Za napisanie wypracowania zdający mógł otrzymać 35 punktów.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. poz. 1246).

Dane dotyczące populacji zdających

TABELA 1. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZU STANDARDOWYM*

Liczba zdających		14
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	ze szkół na wsi	1
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	8
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	4
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	1
	ze szkół publicznych	14
	ze szkół niepublicznych	0
	kobiety	9
	mężczyźni	5
	bez dysleksji rozwojowej	14
	z dysleksją rozwojową	0
		0

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów z całej Polski.

TABELA 2. ZDAJĄCY ROZWIĄZUJĄCY ZADANIA W ARKUSZACH DOSTOSOWANYCH

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną mózgowym porażeniem dziecięcym	0
	z zaburzeniem widzenia barw	0
Ogółem	0	

Przebieg egzaminu

TABELA 3. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU EGZAMINU*

Termin egzaminu		8 maja 2023	
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego		210 minut	
Liczba szkół		8	
Liczba zespołów egzaminatorów		1	
Liczba egzaminatorów		1	
Liczba obserwatorów ² (§ 8 ust. 1)		0	
Liczba unieważnień ³	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ³ (art. 44zzz)		0	

* Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów z całej Polski.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego (poz. 1644) – podano łącznie dla Formuły 2023 i Formuły 2015.

³ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2022 r. poz. 2230).

Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

TABELA 4. WYNIKI ZDAJĄCYCH – PARAMETRY STATYSTYCZNE*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
Ogółem Formuła 2023	14	0	100	66	86	54	38

* Dane dotyczą tegorocznych absolwentów z całej Polski.

Poziom wykonania zadań

TABELA 5. POZIOM WYKONANIA ZADAŃ*

Wypracowanie			
Wymagania egzaminacyjne 2023			
Kryterium	Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
Spełnienie formalnych warunków polecenia	I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego. III. Kształcenie literackie i kulturowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	I. Świadomość własnego dziedzictwa [...] - regionalnego. Zdający: 2) rozumie tematy, motywy, topoty charakterystyczne dla literatury kaszubskiej; 3) rozumie kontekst kulturowy poznawanych utworów literackich. 1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje podstawowe motywy i topoty. 2. Pisanie. Zdający: 4) tworzy własny tekst, stosując adekwatną do tematu formę wypowiedzi.	93

Kompetencje literackie i kulturowe (w tym poziom argumentacji i poprawność rzeczowa)	III. Kształcenie literackie i kulturowe.	1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający: 1) rozpoznaje rodzaje i gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy; 2) rozpoznaje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu i określa ich funkcje; 3) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego; 4) rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np. ojczyzny, poety, matki, ziemi, wędrowni, inne) oraz ich funkcje w utworze; 5) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto); 6) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, biograficzny; 7) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości regionalne, narodowe i uniwersalne.	61
	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej (poziom rozszerzony); 2) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (poziom rozszerzony); 5) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	
Struktura wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 1) hierarchizuje informacje zawarte w tekście; 2) tworzy tekst własny, stosując adekwatną do tematu formę wypowiedzi; 2) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (poziom rozszerzony); 5) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.	62
Spójność wypowiedzi	IV. Tworzenie wypowiedzi.	2. Pisanie. Zdający: 2) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie) (poziom rozszerzony).	62

Styl wypowiedzi	II. Kształcenie językowe.	3. Komunikacja językowa i kultura języka. 1) posługuje się literacką odmianą języka w piśmie; 4) stosuje zasady etyki i etykiety językowej.	64
Zakres i poprawność środków językowych	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	1. Gramatyka. Zdający: 1) stosuje w tekście zasady ortografii i interpunkcji. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. 1) posługuje się literacką odmianą języka w piśmie; 4) stosuje zasady etyki i etykiety językowej.	41
Poprawność ortograficzna	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	1. Gramatyka. Zdający: 1) stosuje w tekście zasady ortografii i interpunkcji.	7
Poprawność interpunkcyjna	II. Kształcenie językowe. IV. Tworzenie wypowiedzi.	1. Gramatyka. Zdający: 1) stosuje w tekście zasady ortografii i interpunkcji.	36

* Dane dotyczą tegorocznych absolwentów z całej Polski.

Komentarz

Analiza jakościowa zadań

Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w wypracowaniu⁵

W roku 2023 egzamin maturalny z języka kaszubskiego jako języka regionalnego w Formule 2023 jest przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych.

W roku 2023 w części pisemnej z języka kaszubskiego jako języka regionalnego zadaniem zdających było tylko napisanie wypracowania w języku kaszubskim liczącego minimum 350 słów. Za napisanie wypracowania zdający mógł otrzymać maksymalnie 35 punktów.

Do matury w Formule 2023 przystąpiło 14 maturzystów. Dziesięcioro z nich wybrało temat pierwszy (interpretacja porównawcza wierszy o miłości), czworo pisało na temat drugi (obraz morza w literaturze).

Temat 1.

Rozmajité òbrazë miłotë w lëteraturze. Rozważë zagadnienie òdwòliwającë sã do interpretacji dowodów *Dzywno kòchôsz* Dorotë Wilczewsczi i *Szlach twójégò bëcô* Henrika Héwelta.

Temat 2.

Mòtiw mòrza w kaszëbsczi lëteraturze. Rozważë zagadnienié, òdwòliwającë sã do załączonégò tekstu i wëbrónégò dowodu z kaszëbsczi lëteraturë.

Zasady oceny wypracowania

Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Trzynastu pracom przyznano punkt w kryterium SFWP, czyli zawierały one odwołania do dwóch tekstów literackich (temat 1) lub załączonego tekstu oraz innego tekstu literackiego (temat 2), przynajmniej częściowo dotyczyły problemu wskazanego w poleceniu oraz przynajmniej częściowo były wypowiedzią argumentacyjną. Jedna praca nie spełniła formalnych warunków polecenia – nie była wypowiedzią argumentacyjną – nie przyznano tutaj punktu.

Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

a) wykorzystanie znajomości tekstów z literatury kaszubskiej.

Temat 1, dotyczący interpretacji porównawczej dwóch tekstów, okazał się dla maturzystów zdecydowanie mniej problematyczny. W większości oba utwory zostały porównane w pełni funkcjonalnie.

Temat 2 okazał się trudniejszy w realizacji. Problemem okazało się funkcjonalne wykorzystanie dołączonego tekstu Elżbiety Bugajny.

⁵W cytowanych wypracowaniach maturalnych z poziomu rozszerzonego zachowano oryginalny zapis (stylistykę, składnię, ortografię i interpunkcję).

Poniżej przykład niefunkcjonalnego przywołania tekstu. Przytoczone zdanie nawiązuje jedynie w sposób informacyjny do tekstu *Mòtiw mòrza w kaszëbsczi pòezji*:

Dla tego ciężki pisane V jak Hieronim Derdowski, Aleksander Majkowski albo Jan Karnowski chcący je do mnie ~~niebard~~ niebardzi znany, Heńk Hejka, Frãciszki ~~Sãtoci~~ Sãdrzani ciã Zydyr ~~Grã~~ Gulgowski, pisali na te temate.

b) funkcjonalne wykorzystanie kontekstów

Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów również nastroczało więcej trudności osobom wybierającym temat 2. Jeśli już się pojawiają w temacie 2, to w sposób nie w pełni funkcjonalny:

i odstaszot foki. Kaszëbi sã znani z dostępu dã mòna, wego mogo nan pòzodro ciã inni Pòlacy i Pòlscã i Gresi. Stare

Czy:

Mieszkańcã mi sã nierozwino spartaczony z mòrza. Je sã je ~~Jul~~ Julii i Romeo. Mòrze daje

W jednej z realizacji tematu 1. natomiast konteksty wykorzystane są poprawnie:

Przez wkreślenie epicki, motyw miłości biał
 boso scenarzy i miał wiele więcej rozmaitych
 interpretacji. Wszak nie musi są to odwołanie
 lens do głównego celownika. Mosiami też
 w literaturze konkretnie na wiele opisów
 miłości do Djokere.

c) bogata argumentacja

Przykład bogatej argumentacji:

Tak jak w pierwej wiersze biało o miłości.
Chyba je niepewno¹, bo jesz za nie rosła,
taż w dniesie są skłóca. Porównano po se
blós pamięć i obraz. Tak taż zdoro są w kręgu.

Przykład powierzchownej argumentacji przedstawia się następująco:

..... Motiv morie je nazie dla kaiserka
 literatury, ba je tedi opowiadie o Rodendr
 i tradycje, ktore sa se jeno z ~~skrajny~~
 uromykh. M. Moe stazyka karibe, a karibe
 stazyka morie. To je jeno wierne mitota.....

d) wiedza i umiejętności z zakresu nauki o literaturze

Oto przykład erudycji z zakresu teorii literatury:

..... Ta ~~wiersta~~ W ti wierce je tez wiele wielo-
 kropek, ch~~to~~ime. moga ~~z~~ wskazywac, ze
 persona godajaco w dokazu wiele muszi mieszlec,
 maktac nad ta mitota.....

W innym miejscu:

..... Hevelta je ~~g~~ jiny. Je to wiersta dzelqo sa
 na strofe, ch~~to~~erna xawiero tez rime. ~~S~~ Liniczny
 podmiot w tim dokazu ~~d~~ dowo do zrozumienia.....

A także:

nięcką: Ni ma w nim wiele epitetów, jak było
 we wiersze „Dzyna kochasz”, le je wiacy jistnikaw
 ä ta rozmaitech, bo w pierwszym dokazu liryczny
 podmiot więcej powtórzył słowo „mitota”, chętno w
 dziedzi wiersze nie pojawiło się ~~o~~ w ogóle.

e) błędy rzeczowe

Przykłady błędów rzeczowych (oba pojawiły się w tej samej pracy) są następujące:

returę ~~o~~ westępnę od dawną. ~~o~~ Kászibe są
ureu stare ~~o~~ jak more, ~~o~~ Wielka ~~o~~ ~~o~~

oraz niedokładny zapis tytułu utworu:

Prıkladem może pöstuzia han
 dzieło pod tytułem „O Panu Czortinszrim co
 po sice do Pücka szedł”, już ledwo co

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

1. struktura wypowiedzi (kryterium 3a)

a) funkcjonalna kompozycja

Zasadniczo kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, czyli układ i sposób przedstawiania treści pomaga odbiorcy w zrozumieniu wypowiedzi:

ji'óczoń abo' ceni. Baro' on' cerpi. Znajdęje' on' ja'
 leno' w' pamiacej' we' wspominkach.
 Wiereba' ta' xawierô' p'odmanié', ze' b'ela' ona'
 dla' lirycznegô' p'odmiotu' jak' kwiat. Cati' dokôz'

b) poprawny i funkcjonalny podział wypowiedzi

Oto przykład podziału na akapity, w których drugi w żaden sposób nie nawiązuje do akapitu poprzedzającego go bezpośrednio:

morzaci' Hjalmarinnar' tema'né. Opisuje' ži' on'
 rēbokōv, marešōv, losa' jich' rodzišōv, opisēšōv
 statkōv, moršni' wēpravē, wszystko' te' jō
 je' zwiāzane' z' notiniōv o' morš. 60
 Jak' stvordzi'ta' Adela' Kajik-
 'alenovska, Leana' Lopra' i' Jōzef' Cenore' są
 mōcno' zakōženionē' w' realiach' narodonych

2. spójność wypowiedzi (kryterium 3b)

a) spójna wypowiedź

Przeanalizowane prace wyróżnia spójność wypowiedzi, poszczególne części prac tworzą logiczną i uporządkowaną całość. W przeważającej części są zorganizowane problemowo, nie pozostawiają wątpliwości w zrozumieniu całości.

Wniosek do jawnego człowieka, Morsami Kéz
 w literaturze karłowatej należą wiele opisów
 mitoté do Ojczysté.
 Na przykład w "Kecym i Preigódoch"
 Remisa, Aleksandra Mojżyszewskiego je baro

Poniżej fragment pracy, w której następujące po sobie akapity nie nawiązują do siebie:

mieszkańcy, bo je ze znów w Polsce. Je
 radości pracy dla tych ludzi, co dali se
 znów jak a siebie je w swojej izbie.
 Motiv może je ważni dla karłowatej
 literatury, bo je tedi opowiadanie o narodach.

b) spójność wewnątrz zdań, między zdaniem i akapitami

Przykład zachowania spójności wypowiedzi zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniem jest następujący:

Jak jak w pierwszej części było o mitoté,

Chybná je napemno¹, bi jese za nie rozkãta,
 tak w dnědře sã skúncãta, pã Jãrcãtãmã pã se
 blãs pamãre i òbnãkã. Jak tãz zdãrã sã w žecym.

c) užitie odpowiadajících srodků jazykových

Akapity spajajã wskaźniki zespolenia, uľatvujãce sledzenie toku rozumovania autora prãcy:

Obraz milotã je tej rozmãjiti w literaturã.

Czy:

milotã do Bjãkãrnã.

Na przykãd w „Žecym i Prigãdãch

Albo teź:

nãgã, w sãrã z jednym zpojkãniã.

Nãtomistã w „wãrãkã Hãmika Hãmelta

3. stosowny styl wypowiedzi (kryterium 3c)

Dokãz nen zãwiãrã wiele pãtanãwã, liriceny
 pãdmãt ùzãwã barã wiele tãz epitetãwã, chãtãrne
 pãkazãjã, ŝe òn mã wãldãi jãwerã z milotã, òkã-
 zãwãnã bez jãgã ùkãchãngã òsbã. A mãre òã jãwã
 to nã je jãwerã z tã òsbã, lã z liriceny
 pãdmãtã? Titel ti wãrãtã tãz pãkazãje

W przeważającej części prac styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. konsekwentnie stosowany jest jeden w całej wypowiedzi, zadawane pytania w pracy wydają się uzasadnione i spójne z całą wypowiedzią, np.

Zdarzyły się jednak też przypadki stylu nieadekwatnego dla pracy maturalnej, nieuzasadnione przechodzenie z jednej narracji w drugą. Jest to słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego, np.

Odwrócić jak bitem: grubym, ale im są nie
dołem i nie pocięto całym kresztolą u Rec.
Z je to doświadczenie z nie się życia, że
Kaszubski z wyrazem nadab są zapamiętane i

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

1. zakres i poprawność środków językowych (kryterium 4a)

a) rodzaje zdań i leksyka

W pracach, które otrzymały wyższą punktację występują poprawnie użyte różne rodzaje zdań oraz bogata leksyka. Widać to na przykładzie niniejszego fragmentu:

Dokór ten zawiera wiele pytań, liryczny...
podmiot użycie bardzo wiele też epitetów, które
pokazują, że on ma wielką siłę i miłą ok-
azywną bez jego ukochaną osobą. A może to
to nie je siła z tą osobą, to z lirycznym
podmiotem? Tytuł to wieści, też pokazują

W analizowanych pracach znalazły się również takie, w których występują prawie wyłącznie zdania proste, nieskomplikowane słownictwo, często błędnie zapisane:

Mòze dlò Kaszëbów je mitoté.
 Mieszkańcë mi se nierozmno spattaczony z
 mora. Te se je ~~Jul~~ Juli i Romeo. Mòze daje

W kilku przypadkach zastosowane słownictwo i budowa zdań jest zadowalająca, jak w poniższym fragmencie:

Tematika mitoté czãsto je
 pòmuszãna w lëteraturze. òd ~~wiek~~
 wcelè lat pisële ò niej kaszëbsczi
 poci. ~~Mòz~~ Młodi lédze wëbierają
 są na pieszò pielczimczi do
 Matcz ~~Bize~~ Bosczi Kaszëbsczi
 jakò znajduje są w Swiònowie i
 je nasi wóny Panicz Piäkne Mitoté.

b) środki językowe

Z repertuaru środków językowych w analizowanych pracach najczęściej występują epitety:

abò jistnieje prãdzeniò miłota. Òn zadãwã pãta-
 nia... ó to, ~~zã~~ gdzie je miłota wiãrnò i snãzã.
 Òn przepisuje miłoce sòmè negatiwne cediã.
 lãdã, ze je òna niespòkójnã, ùrzaslã, drãzãcã. Uziwã
 tej òn sòmèch negatiwnèch znakãwnikãw. Òsoba gãdã-
 jãcã we wiãrece ~~z~~ mò tãz wiãdã strach, bõji-
 sã, bõ ni mòze nãlezc ti prãdzeni miłotã.

c) błędy językowe

Twórcy analizowanych prac nie ustrzegli się również od błędów językowych. Zdarza się, że konstruowane są zdania kolokwialne, źle wpływają na poprawną stylistykę wypowiedzi, często są to polonizmy:

regionie / ra Norde nie mówi so siec inã
 jarde, a z uatkuõ odustujajcyh sie
 dõ òna wystypuje tãz ~~ta~~ uanjon /

Przykładem natomiast swobodnej i precyzyjnej realizacji tematu jest następujący fragment:

wiaćcy ò nich mészlime. Pò tak długi, jòh
nie wéndzemie w milatà, nigda nie bądzemie
penny, cze ówa je dżymnò, cze pòndramò.
Nòhnòcy rəhnoc, że z miérzti wəbremió-
wò mətım milotè - təjamnicè, chternə prəchòdò
nagb, wòz z jednym zpijkenià.

2. poprawność ortograficzna (kryterium 4b)

W pracach pojawiły się liczne błędy ortograficzne. Tylko w jednym przypadku na czternaście prac przyznano 2 punkty (maksimum) w kryterium poprawności ortograficznej (4b).

Poniżej fragment pracy bez błędów ortograficznych:

Wierca ta zawiera porównanie, że biała ona
dla lirycznego podmiotu jak kwiat. Cała dokąd
je nacechowany bawo smutno i wpeławony tek-
nięcka. Ni ma w nim wiele epitetów, jak biała
we wierce „Dżymna kochasz”, le. je wiacy jistników
è ta rozmaitych, bò w pierwszym dokazu liryczny
podmiot wegg powtarzał słowo „milata”, chternò w
driedzi wierce nie pojawiło się w ogóle.

W wielu pracach wystąpiły błędy ortograficzne oraz stosowanie zapisu fonetycznego bądź tylko intuicyjnego, choć bez konsekwencji.

Poniżej fragment tekstu z licznymi błędami ortograficznymi:

do mōna występije też o cangoz ✓	jp2
dyterigō to Puchczenie wciężali na lińdu	ox7
żebę chroniot id terytōriuw łowieczigō	ox4
i odstaszōt feli Kazebi są znani z	ox7
dostępn do mōna, wrego mogo nam pōzsdios	x5
cū inni Polacy i Polaci i Gresi. Stare	x7

Wnioski

Zdający maturę z języka kaszubskiego w Formule 2023 mieli napisać wypracowanie na jeden z dwóch tematów do wyboru. Za wykonanie tego zadania można było uzyskać maksymalnie 35 punktów (co stanowi 100%).

Po raz pierwszy zdający musieli realizować to zadanie wyłącznie w języku kaszubskim (dotychczas mieli możliwość wyboru między językiem polskim a kaszubskim). Największym wyzwaniem dla zdających okazało się pisanie zgodnie z zasadami ortografii kaszubskiej. Za poprawność ortograficzną zdający mogli otrzymać maksymalnie 2 punkty.

Tylko jedna osoba zmieściła się w limicie do 9 błędów ortograficznych i otrzymała 2 punkty (maksimum) w tym kryterium. Trzydzieści prac uzyskało 0 punktów w kryterium ortograficznym. Część prac zawierała 19 lub więcej błędów, a w przypadku aż pięciu prac wypracowanie liczyło mniej niż 350 słów, więc kryterium ortograficzne nie było oceniane.

W kryterium środków językowych (kryterium 4a) sytuacja przedstawiała się różnie.

W niektórych pracach występowało sporo błędów językowych, były to zwłaszcza polonizmy, kolokwializmy czy błędy fleksyjne.

W kwestii spełnienia formalnych warunków polecenia (kryterium 1.) jedna z czternastu prac nie była wypowiedzią argumentacyjną, co skutkowało nieprzyznaniem punktu w tym i pozostałych kryteriach.

Dziesięcioro zdających wybrało napisanie interpretacji porównawczej utworów lirycznych. Czworo zdających wybrało napisanie wypowiedzi argumentacyjnej (temat 2). Generalnie więcej punktów uzyskały osoby wybierające temat pierwszy.

Spełnienie kryterium dotyczącego struktury wypowiedzi (kryterium 3a) nie nastręczało zdającym problemów. Zapis najczęściej był poprawny zarówno w skali ogólnej, jak też w zakresie struktury akapitów i łączności między zdaniem. Dotyczy to wypracowań, w których minimalna liczba słów była nie mniejsza niż 350. W krótszych pracach kryterium struktury wypowiedzi nie było oceniane.

W kwestii spójności wypowiedzi (kryterium 3b) i stylu wypowiedzi (kryterium 3c) sytuacja wyglądała analogicznie, jak w kryterium analizowanym poprzednio – spójność i styl wypowiedzi nie nastęrczały piszącym kłopotów. W pięciu przypadkach, z powodu zbyt krótkiej pracy, nie były one brane pod uwagę.

Wnioski i rekomendacje

1. Analiza zadań związanych z rozumieniem czytanych tekstów publicystycznych potwierdza obserwacje z lat poprzednich, że sporo kłopotów przysparzają zdającym dostrzeganie i nazywanie cech językowych tekstu oraz analiza budowy struktury tekstu, czyli należy doskonalić świadomy odbioru treści ukazujących się w różnych źródłach informacji.
2. Niską punktację otrzymują zdający za zadania dotyczące znajomości zasobów leksykalnych języków ojczystych, czyli za zadania polegające na dobieraniu synonimów, antonimów do słów należących do języka literackiego.
3. Po analizie wyników zadań zawartych w testach ze znajomości lektur i kontekstów z białoruskiego, ukraińskiego oraz litewskiego można stwierdzić, że znajomość tematyki podstawowych lektur jest zadowalająca.
4. Niskie oceny otrzymywali zdający za zadania, w których należało powiązać cechy charakterystyczne dla danej epoki z konkretnym utworem literackim, czyli należy doskonalić kontekstową interpretację utworów.
5. Aby zrozumieć i poprawnie zinterpretować tekst literacki, zdający powinni dostrzegać jego specyfikę gatunkową. Poetyka gatunków warunkuje w utworach prozatorskich np. typ bohatera, narracji, przestrzeni. W toku nauki szkolnej konieczne jest zwracanie uwagi na specyfikę gatunkową poszczególnych utworów literackich.
6. Analiza prac egzaminacyjnych na obu poziomach pod kątem poprawności języka, zasobu leksyki, sposobu ujęcia tematu również nasuwa kilka wniosków. Doświadczenia egzaminu maturalnego z ostatnich kilku lat potwierdzają, że dla części maturzystów skomponowanie wypowiedzi pisemnej poprawnej pod względem językowym to trudne wyzwanie. W ocenie wypracowań najwięcej punktów tracą zdający właśnie w zakresie poprawności językowej i poprawności zapisu. A znajomość zasobów leksykalnych języka ojczystego oraz jego norm umożliwia skomponowanie wyczerpującej i ciekawej wypowiedzi. Zdający, którzy otrzymali wysoką ocenę realizacji *KLiK*, w używali różnych rodzajów zdań, wykorzystywali bogatą i zróżnicowaną leksykę, co umożliwiło dogłębną realizację tematu w sposób swobodny i szczegółowy. Nie popełniali błędów stylistycznych, zdarzały się błędy interpunkcyjne oraz sporadyczne błędy ortograficzne. Zdający, którzy otrzymali niską liczbę punktów w kategorii *KLiK*, ograniczali się do zadowalającego zakresu środków językowych, który umożliwił realizację tematu, ale w sposób powierzchowny. Używali w większości prostej składni. Największy problem stanowiły błędy językowe, wynikające z zastosowania błędnych form deklinacji, koniugacji oraz używania kalek językowych z języka polskiego i rosyjskiego. Konieczne jest zatem pogłębianie znajomości zasobów leksykalnych poszczególnych języków mniejszości narodowych oraz języka kaszubskiego, ponieważ ograniczone kompetencje w tym zakresie skutkują brakiem możliwości skonstruowania pogłębionego toku argumentacyjnego i napisania wypracowania maturalnego na wysoką liczbę punktów.